

Kvinnor för fred – förening med gamla förebilder
I Sverige har det funnits starka kvinnor långt tillbaka i tiden. Kvinnor som i olika sammanhang höjt sina röster och sagt ifrån, protesterat, tagit initiativ, gått samman och, inte minst, talat för fredliga lösningar i krigiska tider.

Sid 16

www.miljomagasinet.se

Begränsad eftersändning
Vid definitivt avflytning, återsänd med
angivande av ny adress: Miljömagasinet,
Box 112 03, 100 61 Stockholm

Politiskt, religiöst och fackligt oberoende

Miljömagasinet

Alternativet i svensk press

15 kr 12 juni 2009 årg 29 nr 24

Mindre gifter i bröstmjolk

Halterna av PCB och andra miljögifter i bröstmjölken har minskat starkt sedan 1990-talet. Åtgärder som förbud för klorblekning av papper har varit effektiva. När det gäller bromerade flamskyddsmedel är dock bilden inte lika positiv.

Sid 3

Skuldbelagt våld

Det är inte bara kvinnor som misshandlas i hemmet. För män som drabbas av våld i nära relationer kan det vara svårare att få hjälp än det är för kvinnor. Ämnet har länge varit tabu- och skuldbelagt, och mörkertalet är stort.

Sid 4

Kina satsar förnyelsebart

För första gången är investeringarna i ren energiproduktion större än investeringar i produktion av fossila bränslen. Såväl Kina som Indien och Brasilien har ökat sina investeringar när det gäller ren energi, och Kina är nu världens största producent av vindkraft.

Sid 5

Om islamisering

"Svenskarna har inte så lång erfarenhet av islam och muslimerna. Det leder lätt till fördomar." Det anser författaren och debattören Sevko Kadric. Invandrare måste få hjälp och integreras i samhället, menar han, komma ut och träffa andra människor – "Det är enklare att bygga broar mellan olika sociala grupper än att man bygger murar."

Sid 6

En tanke i rörelse

Båda könen är utrustade med känslor som ångest, rädsla, ilska och lust. Men sättet att tolka dessa känslor kanaliseras genom samhället och kulturen.

Sid 11

Medvetet mode

En bister sanning om bomulls- och kläindustri och en uppvisning av ekomode med redesignad second hand och ekologiskt odlat. Anna Källeskog har besökt utställningen *Fair Fashion? En utställning om hur världen påverkas av det du har på dig* på Nordiska Museet.

Sid 12

Flickors fulla potential

Sid 8-9

Kvinnor för fred

Kvinnor för fred

I veckans nummer har Miljömagasinet ett samarbete med organisationen Kvinnor för fred. Medlemmar i Kvinnor för fred får detta nummer av tidningen och på de fyra mittensidorna kan Miljömagasinet läsare ta del av Kvinnor för freds spännande material.

Sid 7-10

Kvinnor för fred

*För fred på kvinnors villkor – för fredliga konfliktlösningar
information och studier om fredsfrämjande utveckling*

Säger ja till en vapenfri värld

Säger ja till provstopp och nej till kärnvapen

Säger ja till demokrati och fred

Säger ja till omställning från militär verksamhet till civil

Kvinnor för fred

Bildades 1978 och är partipolitiskt och religiöst obunden.

- anordnar kunskapsseminarier om OSSEs, FNs och NATOs verksamheter samt om kärnvapen, vapenexport och kränkningar av mänskliga rättigheter
- ger ut en tidning fyra gånger per år samt böcker och häften
- påverkar regerings- och riksdagspolitiker genom uppvaktningar och skrivelser
- har planerat och deltagit i internationella fredsmarscher och kvinnokonferenser
- arrangerar och deltar i demonstrationer
- håller i internationella kvinnoprojekt för fred och demokratisering i Israel/Palestina, Irakiska Kurdistan och Västsahara.
- samarbetar med Kff i Norden, Nederländerna, Schweiz och Wafe i England
- arbetar aktivt för FN:s resolution 1325 – för att öka kvinnors deltagande i konfliktförebyggande och fredsbevarande
- stöder OSSEs arbete med bland annat konfliktlösningar utan vapen
- stöder organisationer som "Glöm aldrig Pela och Fadime" och Nätverket mot hedersrelaterat våld: www.minheder.nu

Under Almedalsveckan finns Kvinnor för Fred vid bokbordet med paraplyorganisationen Operation 1325 i Visby hamn 29/6-2/7.

Operation 1325 anordnar seminariet:

Tror EU att bara män skapar hållbar fred?

Operation 1325s undersökning visar att 9 av 10 civila i EU:s fredsbyggande insatser är män. Vad beror det här på, är det ett problem och vad ska i sådana fall göras?

Välkomna till en spännande debatt om kön och säkerhetspolitik. Cecilia Wikström (fp), Hanna Löfqvist (v) och frilansjournalisten Ulrika Lorentzi medverkar.

När? 29/6 kl. 16.45-18

Vart? Gotlands högskola, sal E 30.

www.operation1325.se

Jag vill bli medlem i Kvinnor för fred!

Jag vill bli medlem i Kvinnor för fred – årsavgift 170 kr

Jag vill bli stödmedlem i Kvinnor för fred – årsavgift 100 kr

Sätt in pengarna på plusgirokonto: 439 12 25-2
Glöm inte att ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Kvinnor för fred
Adress: Gamla Brogatan 27, 111 20 Stockholm
Tel: 076-117 97 27, epost: kff@telia.com

Kort Rapport från Elin Wägner Sällskapets festprogram vid årsmötet i Svenska Akademiens Börssal den 16 maj 2009

En nytuggen antologi om Elin Wägner, "Det första fotstegets moder", blev presenterat av nästan alla 14 medförfattarna. Eva Moberg avslutade och talade direkt till Elin Wägner som imaginär deltagare bland publiken.

Eva fokuserade på tre av Elins viktiga områden: Jämställdhet, Demokrati och Freden. Hon berättade om vår skrämmande livssituation med kärnvapenhot och krig. Hon tröstade med att en Budkavle är på väg med budskapet om att en kärnvapenfri värld är möjlig. Från Haparanda i norr går den genom alla Sveriges 290 kommuner.

Elin Wägner behöver vi än idag. Hennes böcker finns och trycks nu i nya upplagor. Här kan vi hämta inspiration och kunskap som leder oss till en säkrare och hållbarare värld. Hennes lilla bok om "Fred med Jordan" är grunden till fred på jorden där ordet jord har dubbla betydelsen av jorden/myllan och jorden/världen, människornas hem. Jordan som Moder Jord.

"Fred med Jordan" blir en kunskapskälla inom Budkavlen för en kärnvapenfri värld.

Inger Holmlund

Hur förverkligar vi Obamas vision om en kärnvapenfri värld?

Ett seminarium på KTH i Stockholm 14-15 maj 2009, arrangerat av Pugwash rörelsen i Sverige, Tekniker och Ingenjörer mot Kärnvapen. Talare var Rolf Ekéus och Henrik Salander.

Ett fåtal personer från fredsrörelsen lyssnade till de svårigheter och möjligheter som beskrevs. Men var var studenterna? Dålig information om mötet.

Viktigt och bra att en dialog har startats om vårt livs viktigaste frågor: Människlighetens överlevnad genom en total kärnvapenedrustning.

Fler seminarier kommer att hållas. Fredsrörelsen måste aktivt ta del av förändringsplanerna.

Inger Holmlund, en av de få deltagarna

Varför just Könsstymning?

Wilo Abdulle Osman

Varför just könsstymning?

Wilo Abdulle Osman från Somalia har länge arbetat med att bekämpa könsstymning i sitt hemland och berättar om sin egen upplevelse och ger sin syn på denna grymma sed som finns i stora delar av norra Afrika och andra länder i världen.

Häftet *Varför just könsstymning?* finns nu i en reviderad upplaga (första upplagan 1996).

Pris: 20 kr + porto.

Beställning: Kvinnor för fred, tel 08-667972 eller e-post: kff@telia.com

En droppe i havet för kvinnors frihet i Irak

Awaz Daleni kom till Sverige 1985 som flykting från det dåvarande kriget i Irak. Hon har under senare år bland annat drivit ett projekt i Kungälv med en mötesplats för kurdiska kvinnor. Efter en vistelse i sitt gamla hemland beslutade hon att starta en liknande verksamhet där: Amez.

Första gången träffade jag Awaz Daleni på ett möte med Kvinnor för fred i höstas. Ett tiotal representanter från hela Sverige hade samlats i Stockholm för att rapportera om sina projekt och planera hur fredsskutan skulle drivas vidare. Awaz som kom från Göteborg fick fem minuter för att berätta om sitt omfattande arbete för kvinnor i irakiska Kurdistan. Till nästa möte, några månader senare, uteblev hon.

– Om jag bara får så kort tid är det inte lönt att offra så mycket tid och pengar. Det blir bara dyrt för Kvinnor för fred. Pengarna kan användas på bättre sätt, menade den realistiskt sinnade Awaz bestämt.

Hemspråklärare

Awaz har bott i Sverige med sin familj sedan 1985. Men flykten började tidigare. 1982 flydde familjen med sin då ettåriga son till Iran för att komma undan kriget och militärtjänst (kriget mellan Iran och Irak pågick 1980-88).

Efter ett år gick resan vidare till Tyskland (”tre månader i en flyktingförläggning”), därifrån tillbaka till Irak, 1984 vidare till Iran igen, 1985 till Sverige med första uppehåll i Eskilstuna, där det fanns några släktingar. Vilken odysse, men Awaz nämner dessa år bara i förbigående, viktigt är nuet och de närmaste projekten.

1989 flyttade familjen till Kungälv. Awaz som var grundskollärare i sitt hemland utbildade sig som barnskötare i Kungälv, men började också arbeta som hemspråklärare i arabiska och kurdiska.

Arabiska, turkiska och kurdiska

ka är inte alls släkt med varandra. Kurdiska står nära persiska, båda är indoeuropeiska språk.

– Vi kan förstå varandra, det är inte så svårt, ungefär som svenska och danska, förklarar yngsta dottern, 17-åriga Gole för mig.

Hon har kommit hem från skolan och hjälper oss med datorn när vi vill titta på cd-rom och dvd.

2004, efter nästan 20 år i Sverige, beslutar Awaz och hennes man Dilan att flytta tillbaka till irakiska Kurdistan med två av sina barn som var i tonåren. Äldste sonen stannar i Sverige, han har börjat läsa till lärare i Uppsala. De flyttar till staden Sulaimaniya.

Awaz hade då under några år redan börjat arbeta med kurdiska kvinnor i Kungälv. Hon hade samlat alla kurdiska kvinnor i kommunen – de flesta arbetslösa – för att hjälpa dem ur sin isolering. Med ett leende minns Awaz en ung kvinna som blev alldeles förskräckt när Dalenis skulle flytta tillbaka till Irak, ”Awaz du får inte flytta! När du flyttar dör hela Kungälv!”

En mötesplats för kvinnor

Vistelsen i Sulaimaniya varade dock bara två år. För barnen var skolan för främmande och Awaz hade svårt att hitta tillräkta i arbetslivet. Däremot kom Awaz igång med kvinnoorganisationen Amez! (Amez betyder famn på kurdiska).

Awaz var besjälad av idén att i irakiska Kurdistan skapa något liknande som i Kungälv – en mötesplats för kvinnor, ett kafé, där kvinnor kan träffas, skyddade men fria från sina familjer för att diskutera allt mellan himmel

och jord och därmed komma vidare med sig själva.

Awaz tog kontakt med lokala politiker och S-kvinnor i Kungälv. Det visade sig dock att Awaz hade tänkt fel. Kvinnorna såg inget värde i att träffas och bara prata och umgås, de ville lära sig något, gå på kurs! Awaz fattade direkt och satte igång.

Engelska och datakunskap

Erfarenheterna hon hade skaffat i Sverige var till stor hjälp. Först blev det bara ”Sommar skolan Amez”. När familjen Daleni flyttade tillbaka till Sverige hade dock skolan permanentats. Ett hus med sju rum står nu till förfogande. Sju kvinnor hjälpte till med att organisera verksamheten från början, nu är det tre kvar. Önskemålet från kvinnornas sida var kurser i engelska och data, idrott och hälsa (”lite som friskis och svettis”) och syslöjd.

– Men vi försöker ordna kurser med nya ämnen, allt efter behov, förklarar Awaz.

Delta får alla kvinnor från tio år och uppåt. För varje ämne anställs det en lärare. Awaz äldste son kom resande från Sverige under första sommaren och undervisade i engelska.

Pengarna för skolprojektet har kommit från den kurdiska regeringen i Irak. Deltagarna behöver bara betala en symbolisk summa.

Särskilt nöjd är Awaz med biblioteket som de byggde upp direkt med mestadels skänkta böcker. Redan under första sommaren utlyste Awaz en tävling som bestod i att sammanfatta boken man hade läst. Allt för att stimulera läsningen.

Sökte stöd i Sverige

Redan innan familjen flyttade tillbaka till Sverige, nu till Göteborg, hade Awaz tagit kontakt med S-kvinnorna i Sverige och skickat ett brev till en vän i Kungälv och frågat henne efter olika kvinnoorganisationer för att söka stöd för projektet i Sulaimaniya.

Biståndsorganisationen Forum Syd tillsammans med den kurdiska regeringen var beredda att ge pengar under förutsättning att Awaz skulle bygga upp en Amez-organisation i en annan mycket utsatt kurdisk stad, Halabja, efter samma mönster som i Sulaimaniya.

Två år tog det innan första sommarskolan i Halabja blev verklighet, sommaren 2007. Ingresset var enormt, 400 anmälde sig. Awaz var på plats, ordnade och tog kontakt med myndigheter, politiker, skolfolk.

– Jag är sådan, jag vill ha kontakt med alla, kommenterar hon allvarligt medan vi tittar på

Foto: Susanne Gerstenberg

Awaz Daleni med sin dotter Gole som vill gå i sin mors fotspår.

bilder och film som bekräftar allt hon har fått till stånd.

På avslutningsfesten dansar en grupp kvinnor långdans iklädda sina nya självsydda kläder efter traditionellt mönster.

– Det är första gången de bär färgade kläder efter årtal i svart. Och de skrattar! Det är som om de har kunnat komma över sin enorma sorg här tack vare Amez.

Och slöjorna?

– Det sitter inte särskilt djupt hos kurdiska kvinnor. Du ser i filmen, de tar av sig dem helt offentligt, framför öppen kamera medan de dansar, förklarar Awaz.

Engagerad familj

Under fyra veckor i sommar åker Awaz till Halabja igen. Hennes man, deltidspensionerad och arbetslös i Sverige efter en arbetsskada på Volvo är redan där och förbereder starten i en egen skolbyggnad, nu inte längre bara som sommarverksamhet utan året runt.

Regeringen hjälper till med hyran, berättar Awaz stolt. En yngre syster är ständigt på plats som förbindelselänk mellan Amez i Sulaimaniya och Halabja. Där finns också en äldre bror som är rektor på en skola. Awaz och även hennes mans familj härstammar från Halabja från början, Awaz tillbringade sina första levnadsår i den staden.

Gole, dottern, vill också dit. Vid sidan om gymnasiet i Sverige går hon på danskurser och har för avsikt att vidareutbilda sig.

– Då kan jag bli danslärare för kvinnorna på Amez i Halabja, säger hon glatt och med eftertryck.

– Sulaimaniya och Halabja, det är bara en droppe i havet. Egentligen skulle det behövas ett

utbildningscentrum som Amez i varje stad, säger Awaz med eftertanke och lite sorg i rösten.

Susanne Gerstenberg

En grupp kvinnor har gympa på Amez

Amez började sin verksamhet som självsydd utbildning för flickor och kvinnor i

Foto: Awaz Daleni

Några flickor har rast med böckerna i trädgården.

Arbete mot hedersvåld över gränserna

Maria Hagberg arbetar med unga, utsatta för hedersrelaterat våld i Sverige. Hon har under två resor till Irak/Kurdistan sett hur situationen är där och har blivit engagerad i kvinnocentret Amez som startades av Awaz Daleni.

För två år sedan blev jag tillfrågad om jag ville följa med till Irak/Kurdistan. Min betänketid var inte lång men jag tackade ja.

I mitt arbete träffar jag många unga, framförallt kvinnor, från Irak och inte så få kurder. I frågan om hedersrelaterat våld hade kurderna helt felaktigt blivit utpekade som bärare av denna uråldriga förtryckarkultur.

Nu fick jag chansen att se hur man på plats arbetade emot ett förtryck som förekommer över hela världen. Jag hade i Nätverket mot hedersrelaterat våld, som jag startade med Inger Stark hösten 2006, sett att de kurdiska organisationerna i Sverige var bland de som var allra aktivast i arbetet mot hedersrelaterat våld i Sverige. Många hade kontakter i forna hemlandet och jag ville

se om deras arbete haft någon internationell effekt.

Jag besökte hösten 2007 Irak/Kurdistan med en grupp på åtta personer från olika verksamheter i Sverige för att undersöka situationen avseende våld mot kvinnor i allmänhet och hedersrelaterat våld i synnerhet. Resan var ett samarbete mellan Nätverket mot hedersrelaterat våld och föreningen Varken hora eller kuvad.

Frihetskämpe

Vi gjorde många studiebesök och såg hur kvinnorna, trots stora svårigheter, organiserar sig och försöker förändra situationen. Det var imponerande. När jag kom hem tog jag kontakt med Kvinnor för fred, som ingår i Nätverket mot hedersrelaterat våld då jag ville följa upp verksamheten på kvinnoorganisationen Amez som vi besökt. De arbetar förebyggande med kurser och utbildning i hälsa, lagstiftning, mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter. Kurserna var fullsatta när vi besökte Amez. Under studieresan fick vi tyvärr också hårresande rapporter om det ökade våldet mot kvinnor i Irak.

Så här beskriver en ung kvinna, Nizman 20 år och peshmerga (frihetskämpe), situationen när vi besöker det iranska flyktinglägret nära gränsen:

– Vi talar om hedersvåld som en form av det patriarkala våldet där det ingår mord, mordförsök och att de "bränner sig" genom självmordsförsök.

Nizman menar att det har sin grund i kultur, religion, patriarkat och klansystem. Det räcker med ett rykte, ett mobilsamtal för att mördas. "Mannens heder ligger i kvinnans sexualitet". Mannen är subjekt, kvinna objekt. Då denna ordning rubbas till exempel genom frigörelse sker hedersmord. Kvinnans frigörelse har ökat hedersmorden säger man även här. Nizman beskriver hedersvåldet:

– Allt är förbjudet för kvinnan/flickan. Livsutrymmet är begränsat och våld och kränkningar sker hela tiden för att hon ska underordna sig familjen och kollektivet.

Tyvärr har utvecklingen gått bakåt. Några journalister vi mötte sista kvällen beskrev kvinnornas situationen som katastrofal och gav oss siffror för att belysa omfattningen: I Basra dödades exempelvis 2-3 kvinnor varje dag. Under april 2007

skedde 533 självmordsförsök i Sulaimaniya och under juni 2007 mördades där 20 kvinnor. I Sulaimaniya var problemet större än på andra håll i regionen och majoriteten var flickor 13-18 år gamla.

Enligt journalisterna kom uppgifterna från rapporter från regionala departementet för mänskliga rättigheter.

När jag kom hem tog jag kontakt med Awaz Daleni som startat organisationen Amez i Sulaimaniya och vi började planera för en ny resa.

Denna gång ville vi fördjupa samarbetet både med Amez- och Halabjaprojekten men även med universitetet i Erbil. Vi var sex personer som deltog i förra årets resa.

Reserapport

Utdrag ur reserapport från vistelsen i Irak/Kurdistan, oktober 2008:

Vi besöker socialrådgivningscentret i Sulaimaniya och träffar Ronak Bomba Mahmoud, kvinnoaktivist.

Besök på myndigheten mot kvinnomisshandel i Sulaimaniya, Khanzad kvinnocenter, Asuda, skyddat boende och Khanim R. Lateef, föreståndaren där.

Besök hos Vian, filmare som bland annat gjort filmer om hedersrelaterat våld. Vidare till Erbil där vi träffar Mahabad Qaradaxi, personlig rådgivare i kvinnofrågor åt statsminister Barzani. Besök på parlamentet där vi följer en debatt om ändrat lagförslag kring sharialagarna och besök på Women Empowerment Organisation som för ut kunskap om mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter genom imamer.

Vi besöker också Shaklawa, ungdomsutbildning om våld mot kvinnor, inkluderat träff med ungdomsministern om demokratiutbildning av ungdomar.

Arbetet fortsätter

Genast efter hemkomsten började vi planera nästa resa och utvidgning av projektet i Halabja. Vi sökte åter bidrag för kvinnoskola i Halabja och även ett ettårigt stöd så den kan fortsätta under vinterhalvåret.

Fortsättning av samarbetet med Amez och andra i Irak/Kurdistan kommer att ske på följande sätt 2009: Kursverksamhet för kvinnor i Halabja och verksamheten Amez kommer att ske med stöd av Nätverket mot hedersrelaterat våld och Kvinnor för Fred RIKS. Forum Syd har redan beviljat bidrag för sommaren 2009.

Fältstudier med studenter från Socialhögskolan och Statsveten-

Kursverksamheten på Amez kommer få stöd från bland annat Kvinnor för fred och Nätverket mot hedersrelaterat våld.

Foto: Awaz Daleni

skap på Göteborgs Universitet och Elektra/Sharafs hjältar, Fryshuset kommer att genomföras sommaren och hösten 2009. Medel har beviljats från Svenska Institutet.

Internationell solidaritet

Jag arbetar dagligen mot hedersrelaterat våld i Sverige genom att handleda och utbilda dem som möter utsatta unga i Sverige. Det är oerhört tragiskt att miljontals kronor pumpas in i verksamheter utan att ge djupkunskap kring problematiken. Därför bestämde jag mig för två år sedan att skriva en bok om frågan med koppling till vår kvinnohistoria då och nu. Bland annat intervjuade jag fem unga kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld i Sverige.

Deras historier visar med all

tydlighet att det förtryck som kontrollerar sexualiteten som i hedersrelaterat förtryck får oerhört negativa konsekvenser för kvinnofrigörelsen. Samma upplevelser som den unga kvinnan på det iranska flyktinglägret i Irak har sett. Mina resor till bland annat Irak visar att det är oerhört viktigt med internationell solidaritet när det handlar om kampen mot hedersrelaterat våld – för ett jämställt, demokratiskt samhälle baserat på mänskliga rättigheter.

Kvinnors kamp för frigörelse skall inte osynliggöras, vare sig här eller där, av kulturrelativisters farliga naivitet.

Maria Hagberg

Ordförare i Nätverket mot hedersrelaterat våld: www.minheder.nu

Ett seminarium om kärlek och mänskliga rättigheter som Amez arrangerade utanför Sulaimaniya. Awaz Daleni till vänster.

Foto: Dihan Daleni

Kvinnorganisationer i Irak har bildat nätverk

2008 bildade de kurdiska kvinnoorganisationerna i Irak ett nätverk för att tillsammans kunna bekämpa eventuella lagförslag från regeringen som strider mot kvinnors rättigheter. Kvinnonätverket kallar sig Forsvar för kvinnors rättigheter både politiskt och civilt.

Exempelvis vill det irakiska inrikesministeriet inte ge kvinnor i Irak vanliga pass som innebär att man kan resa ur landet. Kvinnor får istället ett speciellt pass. Med det tillåts man bara resa utomlands i sällskap av en manlig anhörig – make, bror eller far – enligt muslimska riktlinjer.

Detta beslut upprörde kvinnoorganisationerna i hela Irak, inklusive den kurdiska delen. Beslutet strider dessutom mot den irakiska grundlagen.

Trettio kurdiska kvinnoorganisationer har därför samlats och skrivit under en protestlista, riktad både till det irakiska parlamentet och det kurdiska delstatsparlamentet. Detta för att lägga tyngd på sin protest och få inrikesministeriet att riva upp sitt beslut.

Awaz Daleni

Amez i Sulaimaniya.

Foto: Awaz Daleni

ommarskola men har nu permanent Sulaimaniya.

Foton: Dihan Daleni

Protesterna växer!

Vi i Kvinnor för fred i Kiruna har protesterat på torget sedan 2004, då vi fick reda på att vårt län skulle hyras ut till internationella övningar. Beslutet togs i december 2004 av socialdemokraterna med dåvarande försvarsminister Leni Björklund i spetsen.

Ärligen har det sedan dess varit internationella övningar i vårt län. 2007 hyllade amerikanerna länet under övningen Airmeet, de var lyriska över vårt stora luftrum, snön, mörkret, kylan, det folktomma landskapet och de uteblivna protesterna. Norrbotten ansågs vara en bättre övningsplats än Nevada.

I augusti i fjol fick jag en chock när jag läste Norrländska socialdemokraten. Nu hade F21 varit i Nevada och övat med sju JAS-plan. I artikeln stod att nästa övning kan vara i vårt land, och nu har Loyal arrow blivit verklighet, den äger just nu rum, mellan den 8 och 16 juni. Övningen är en ren Nato-övning som styrs från Bodö i Norge med flygflottiljen F21 som bas. Tio länder deltar, åtta Nato-länder, Sverige och Finland. 50 flygplan, 2000 soldater och det brittiska hangarfartyget HMS Illustrious som ligger i Bottenviken, kanske med kärnvapen ombord. Här behöver man inte ha någon miljötanke. Syftet är att

Kvinnor för fred har protesterat på torget i Kiruna sedan 2004.

träna Natos snabbinsatsstyrka, Nato response force. Scenariot är att icke-demokratiska grupper vill komma åt olja och naturrikedomar när Arktis isar smälter. Området där övningen sker kallas Lapistan och är 65 mil stort, från Östersund i söder till Kiruna i norr. Namnet Lapistan har retat både samer och muslimer.

I Luleå bildades nätverket Nato ut ur Sverige av privatpersoner, Svenska fredsskildningsföreningen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. KFF i Kiruna ville också vara

med men eftersom det är 35 mil mellan Luleå och Kiruna så har vi haft kontakt via mail och telefon.

I Luleå har appellmöten hållits på stan och flygblad om övningen delats ut och namnunderskrifter samlats in. Vi var några från KFF Kiruna som åkte ner till Luleå den fjärde april, Natos 60-årsdag, och talade på ett appellmöte. Det har skrivits insändare i båda våra tidningar, NSD och Norrbottens-Kuriren. Vi har skickat tidningsartiklar till Stockholm och där har bildats en grupp mot Nato-övningen.

Vi har också haft kontakt med aktionsgruppen Ofog som förlagt sitt veckoläger i Luleå för att protestera. Vi har haft kontakt med de renägande samerna och nu protesterar de mot denna övning under vilken 50 stridsplan flyger lågt över hela deras renskötselområde under en tid när renkalvarna är små, känsliga och lättskrämda.

Det har protesterats mer och mer från alla håll, ju närmare övningen vi kommit, i tidningar, i radio och på tv. Vi i freds rörelsen ser detta som en provokation mot Ryssland som ligger i vår närhet, och då finns en anledning för dem att bygga upp sin militär.

John Tanner, demokratisk kongressman från Tennessee i USA, ordförande i Natos parlamentariska råd, sade när han besökte Sverige att de var där för att diskutera det vi kallar High North (höga Norden) och dess strategiska betydelse för en eventuell ny fartygslinje mellan Asien och Europa när/om polarisen smälter.

Men vi i freds rörelsen tror att det snarare handlar om att man vill komma åt olja och mineralfyndigheter.

Beslutet att bjuda in till övningen Loyal arrow togs av regeringen utan att det först diskuterats i försvarsutskottet eller riksdagen. Norrbotten har blivit en intressant plats för världen,

De amerikanska Natotrupperna hyllade Norrbottens län. Norrbotten ansågs vara en bättre övningsplats än Nevada.

med rymden, Esrange, uranet och Vidselbasen, det vill säga North European test range där man bland annat testar förlösa plan.

Jag minns när vi 1989 var på freds festival i Murmansk. Alla var glada för att nedrustningen skulle börja, alla kärnvapenbestyckade u-båtar som låg i hamnen skulle skrotas. Miljöför-

störelsen i Nickel skulle stoppas. Vi var glada, sjöng och dansade, smidde samarbetsplaner mellan Sverige, Norge, Finland och dåvarande Sovjet. Gorbatsjov var inbjuden: Han kunde ej närvara, men vi fick en hälsning.

Det var 20 år sedan, nu är det andra kvastar som sopar.

Gun-Britt Mäkitalo,
Kvinnor för fred i Kiruna

BUDKAVLENS väg genom 52 Norrlandskommuner

Start i Haparanda den 15 nov 2008 då vintern redan fått sitt fäste med kyla, mörker, snålblåst och snö.

Trots det genomfördes manifestationer och namninsamlingar, lördagar klockan 5 i 12. Ofta kom för lite folk, tyckte arrangörerna, men allteftersom ljuset återkom och därmed gynnsammare väder ökade intresset och medvetenheten om budskapet: "Det går att förhindra ett kärnvapenkrig."

Namnlistorna blev fler. Från att ha varit 20 namn blev det 200, 600, 1200 och 4374 som allra bäst i en kommun. Sammanlagt blev det över 27000 bara i Norrlandslänen. Deltagande organisationer blev 12 folkrörelser, i flera kommuner deltog samtliga partier, kyrkklockorna ringde 5 i 12. Några kommuner skrev också under "Mayors for Peace" som deklarerar kommunen för en kärnvapenfri zon. 15 lokaltidningar rapporterade och många foton har visat att en kärnvapenfri värld är möjlig.

Vi har spridit 3400 foldrar och 4000 affischer. Helga Henschen kortet som vi tryckt upp i 2000 ex efter Eivor Nordmans vackra banderoll, har sänts till Carl Bildt, Fredrik Reinfeldt och Sten Tolgfors med kravet att Sverige ska utarbeta en konkret handlingsplan inför FN-förhandlingarna om kärnvapen i maj 2010.

Duktiga, kunniga föredrags hållare har spridit kunskap på ett tiotal platser. Ingela Mårtensson var flitigast, men även Maj Britt Theorin, Agneta Norberg, Jan Prawitz, Aino Blomqvist, Meit Krakau och Jan Larsson talade mot kärnvapen. Jag och min man besökte nästan alla kommuner och mötte underbara människor. De flesta av grupperna vill ha fortsatt information. En eller flera kontaktpersoner i varje län kommer att sprida den, en sammanhållande länk framöver.

Eva Lidman från Kff Stockholmgruppen tillverkade fem banderoller som fungerade som budkavle enligt ett uppgjort schema. Nu rullar BUDKAVLEN vidare genom Dalarnas, Uppsala, Västmanlands, Örebro, Sörmlands och Stockholms län. Stockholm Stad nås samtidigt som den internationella NGO-konferensen pågår den 6-8 november 2009.

Besök gärna www.budkavlen.se, www.fn.se och kolla vidare på Hälsinglands Förening och lyssna på barnkören från ett vintrigt Ljusdal. Vidare är www.lmk.org/larom viktig för skolor.

Tack alla som deltagit. Ni finns i mitt hjärta. Ni har försäkrat mig och vår regering att en medveten folkopinion gör det möjligt att skapa en kärnvapenfri värld och ett säkrare och hållbarare samhälle.

Inger Holmlund

KLIMAT, FILM OCH FÖRÄNDRING

Färnebo folkhögskola filial i samarbete med FilmCentrum Väst erbjuder en kurs där du studerar klimat- och samhällsförändringar och lär dig producera filmreportage och kortdokumentärer. Kursen innehåller dessutom en kortare studieresa i Europa.

Kursen vänder sig till dig som är minst 18 år och som är intresserad av klimat- och samhällsfrågor och filmproduktion. Inga särskilda förkunskaper krävs. Du söker kursen genom att skicka in ansökningsblanketten som finns att ladda ned från skolans hemsida och går att beställa från kontoret via mail eller telefon. Antagning sker sedan efter intervju.

KURSSTART - 24 augusti 2009,
PLATS - Göteborg
LÅNGD - 10 månader,
FINANSIERING - Kursen berättigar till studiemedel

FÖR ANMÄLAN OCH INFORMATION:

Färnebo folkhögskola filial
Linnégatan 21A (Viktoriahuset)
413 04 GÖTEBORG
031-775 27 63
goteborg@farnebo.se
www.farnebo.se

SÖK SNARAST!

Färnebo
folkhögskola

Kvinnor för Fred – förening med gamla förebilder

I Sverige, liksom i många andra länder, var 1960- och 1970-talen en revolutionerande tid för kvinnorörelsen som då återigen började utveckla sig och växa. Många kvinnor vaknade upp och började kämpa för kvinnors rättigheter. Elin Wägners ord "Gråt inte kämpa" blev åter aktuella.

På hennes tid gällde kampen bland annat kvinnlig rösträtt. Det var en lång kamp – kvinnor fick inte rösträtt i Sverige förrän 1921 – men därefter kunde kvinnorna ta plats i den svenska riksdagen och där har de stannat.

Men starka kvinnor har det funnits i vårt land långt tillbaka i tiden. Kvinnor som i olika sammanhang höjt sina röster och sagt ifrån, protesterat, tagit initiativ, gått samman och, inte minst, talat för fredliga lösningar i de mest krigiska tider – för Sverige har inte alltid varit ett fredligt land.

Historiskt hittar man, med några få undantag, nästan enbart kvinnor som arbetat aktivt för fred och konfliktlösningar utan våld – alltså lösningar utan att använda vapenmakt.

Från Alva Myrdal till Ingegerd

Det har funnits en lång rad svenska kvinnor – ofta bortglömda – som aktivt engagerat sig för fred. Men vi minns fortfarande Alva Myrdal – under många år vår svenska röst i världen när det gäller nedrustning och kampen mot kärnvapen, och Inga Thorsson, vilka båda under 1900-talet gjorde stora internationella insatser mot kärnvapen och för fredliga konfliktlösningar. Alva Myrdal fick Nobels Fredspris 1982.

Fredrika Bremer.

Intresset och vetskapen om svenska fredskvinnors insatser sträcker sig ofta inte längre tillbaka i tiden än till mitten av 1800-talet, då den unga Fredrika Bremer började göra uppror mot den då rådande ordningen, vägrade gifta sig med någon hon inte valt själv och började skriva böcker om kvinnors frigörelse och plädara för fred. Bland annat genom att skriva artiklar för dagstidningarna – artiklar som svenska tidningar inte tog in. Men det gjorde däremot den engelska tidningen Herold Tribun, vilket gjorde Fredrika känd långt utanför Sveriges gränser. Det gav henne mod att ge sig ut i världen – bland annat till USA och Kuba varifrån hon skrev fantastiska skildringar.

Fredrika Bremer var emellertid långt ifrån den första kvinnan i Norden som förespråkade fredliga lösningar vid konflikter. Många har funnits före henne. Bland andra den heliga Birgitta som sägs ha försökt medla i det som kallades det 100-åriga kriget.

En annan svensk kvinna som gjort djupa

intryck levde redan på 1000-talet. Hon hette Ingegerd, växte upp i Sigtunatrakten och var dotter till Olof Skötkonung. Det låter som en saga, men vikingafurstinnan Ingegerd har funnits. Hon giftes bort med den ryske fursten Jaroslav och blev därmed rysk furstinna.

Hon, liksom andra kvinnor av hennes stånd, var den pant som skulle skapa goda förbindelser och fred mellan länder – i det här fallet Ryssland eller Rus som det då hette. Hennes fredsgärning var bland annat att hon införde ett stundande krig mellan sin man och hans bror ensam red över till fiendeläget och erbjöd fredliga förhandlingar i stället för strid med vapen – och lyckades. Hon kom helt enkelt med en lösning som kunde accepteras av alla. I Ryssland blev hon efter sin död helgonförklarad och är numera känd som St. Anna. Det blev fred efter många, långa krig och också drägligare levnadsförhållanden för befolkningen.

Bland mycket annat hann hon också föda tio barn. När hon dog 1050 begravdes hon i Domen i Kiev – där hennes sarkofag nu finns. Om hennes liv och historia har författaren och arkeologen Catharina Ingelman-Sundberg skrivit i boken "Mäktig mans kvinna".

En sammanbindande länk

De svenska kvinnor som genom tiderna arbetat aktivt för fred bildar en stark sammanbindande länk fram till våra dagar. Efter Fredrika Bremer kom Ellen Key. När hon pratade om sitt första fredsfördrag var Elin Wägner tonåring. Men Elin kunde också vara kritisk mot kvinnorna för deras beredvillighet att medverka till att krig bryter ut och att de inte protesterar tillräckligt. Hon har skrivit följande tankvärda ord:

"Vi vet att vår medverkan behövs för att föra krig, men splittrade och maktlösa kan vi inte dra den enkla slutsatsen som borde ge sig därav och vägra denna medverkan."

Elin Wägner.

En annan kvinna som på sin tid gjorde stora insatser för att föra ut vikten av att arbeta för fred var Matilda Widegren, lärare och senare också föreståndare vid Kungliga högre Lärarinneseminarier och Statens normalskola för flickor i Stockholm. Hon genomdrev att fredsfrågor skulle vara obligatoriska och ingå i alla läroplaner. En lärdom som de blivande lärarinnorna,

Foto: Eva Hedling

På vimpeln står Nedrusta! Öst och Väst! Med början i maj 1982 cyklade några kvinnor från Kvinnor för Fred med en protestskrivelse till den ryska och den amerikanska ambassaden. Skrivelseernas innehåll var identiskt: "Varje vecka visar vi vår avsky mot världens rustningstävling."

bland andra Selma Lagerlöf, sedan tog med sig ut till Sveriges alla skolor. Hon var också med om att bilda flera fortfarande aktiva fredsorganisationer.

I Alva Myrdals och Inga Thorssons fotspår går nu Maj Britt Theorin som liksom sina föregångare aktivt arbetat mot kärnvapen, mot våld mot kvinnor och för fredliga lösningar på konflikter – både här hemma, i EU och FN. Hennes rapport Kvinnor och Konfliktlösningar handlar om att öka kvinnors deltagande vid konfliktförebyggande och fredsbevarande samt att effektivt stödja offren för kvinnovåld under väpnade konflikter. Hon skriver bland annat i sin rapport:

"Trots att det inom andra områden finns ett allt större stöd för kvinnors rätt att delta i beslutfattande på lika villkor med män, förblir formella fredsprocesser en manlig domän."

"Precis som kvinnors fredsinitiativ förbises och försummas, utesluts kvinnor från officiella förhandlingar och diplomati som syftar till att få slut på våldsamma konflikter."

Ickehierarkisk förening

Kvinnor för Fred, som från början hette Kvinnokamp för Fred är en "förening med gamla förebilder" som bildades av Föreningen Kvinnokultur – också den en del av 1970-talets kvinnorörelser. Det var kulturarbetare – författare, konstnärer, skribenter med flera – som efter en idé av den norska sociologen och kvinnofredskämpen Berit Ås inspirerade till bildandet av Kvinnor för Fred. Bland annat ville man ha en radikalare organisation än de som då redan fanns – men framför allt för att protestera mot utbyggnaden av kärnkraften i Sverige och mot USA:s planer på att placera ut kärnvapen i Tyskland.

Kvinnor för Fred ville utveckla en nydanande organisationsmodell med särskild tonvikt på att vara "en ickehierarkisk" förening. Redan från början beslöts också

enhälligt att inte ha någon ordförande utan en styrgrupp som skulle väljas på årsmötet och att varje lokalgrupp skulle arbeta självständigt – och så har det förblivit. Det beslöts också att KFF skulle vara en partipolitiskt och religiöst obunden organisation.

Det började den 26 augusti 1978 med att 100 000 kvinnor över hela Sverige gick ut samtidigt i en gemensam demonstration under parollerna: NEJ till kärnkraft – Nej till atomvapen. Sedan blev det mycket, mycket mer – det blev JA TILL LIVET!

KFF har sedan dess ordnat stora fredsmarscher: 1981 i Europa från Köpenhamn till Paris, 1982 i Sovjet från Stockholm till Minsk och 1983 i USA från New York till Washington. KFF har också deltagit i de stora kvinnokonferenserna i Köpenhamn, Nairobi och Beijing.

Lika rättigheter och värdigheter

Mer har det blivit genom åren – arrangerande av fredsläger, utställningar, demonstrationer och seminarier. Sedan år 2000 arbetar KFF också tillsammans med fem andra kvinnoorganisationer för att förverkliga FN-resolutionen 1325, som "uppmanar alla medlemsstaterna att se till att kvinnor i ökad utsträckning deltar på alla beslutsnivåer i nationella, regionala och internationella institutioner och mekanismer för förebyggande, hantering och lösning av konflikter".

För i grunden handlar allt fredsarbetet om alla människors lika värde, jämställdhet och mänskliga rättigheter – även för kvinnor.

Därför måste kvinnor börja se helheten och börja samarbeta aktivt för de värderingar som står i FN:s deklarationer om mänskliga rättigheter – att alla människor är födda lika i rättigheter och värdigheter.

Bibbi Steinertz
organisationssekreterare
Kvinnor för Fred, Riks